

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

от Висшия съдебен съвет на Република България
по конституционно дело №7 за 2005г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛЮ,

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ
СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 14 юли 2005г. Висшият съдебен съвет е конституиран като заинтересована страна по конституционно дело №7 за 2005г., образувано по искане на Пленума на Върховния касационен съд за тълкуване на чл.153 и чл.158 т.3 от Конституцията на Република България във връзка със следните питання:

1. Ще представлява ли промяна във формата на държавно управление приемането на конституционна разпоредба, с която да се прогласи, че съдилищата в Република България са основен носител на съдебната власт и единствени осъществяват държавно правосъдие.

2. Ще представлява ли промяна във формата на държавно управление приемането на конституционна разпоредба, с която се реструктурира прокуратурата и се определя, че правомощията ѝ в рамките на съдебната власт са свързани само с поддържане на обвинението пред съда.

3. Ще представлява ли промяна във формата на държавно управление, ако се запише в Конституцията, че следствието се реструктурира като участва в разследването, изпълнявайки функциите на съдии по разследването.

99

4. Ще представлява ли промяна във формата на държавно управление, ако в Конституцията се предвиди, че прокуратурата, следствието и МВР осъществяват единна държавна политика в борбата с престъпността и дейността им в тази насока се наблюдава от Народното събрание.

5. Ще представлява ли промяна във формата на държавно управление, ако в Конституцията се извърши промяна в структурата и начина на избиране на Висшия съдебен съвет, като се предвиди професионалната квота да включва като членове по право председателите на ВКС, ВАС, ръководителя на прокуратурата, поддържаща обвинения пред съда, както и ръководителя на съдиите по разследването. Останалата част от професионалната квота да се избира с мнозинство две трети от всички съдии. Парламентарната квота също да се избира с мнозинство две трети.

По отношение на поставените въпроси Висшият съдебен съвет изразява следното становище:

По т.1 от питането на Пленума на ВКС :

Висшият съдебен съвет счита, че не е необходима конституционна промяна когато даден въпрос по своята природа преповтаря съдържанието на действаща конституционна норма или се отнася към материя, подлежаща на законодателна уредба. По пътя на тълкуването Конституционният съд следва първо да отговори дали действащата конституционна уредба не предвижда това.

Член 117 ал.2 от Конституцията постановява, че при осъществяване на своите функции съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите се подчиняват само на закона. Системата на органите на съдебната власт и техният статус са детайлно уредени в Закона за съдебната власт. И при сега действащата нормативна уредба в основата на съдебната власт стоят съдилищата без това да е изрично записано в Конституцията. Именно съдилищата са стожерът, около който се интегрират всички органи на съдебната власт.

Член 118 във връзка с чл.119 ал.1 от Конституцията съдържат разпоредба, чийто смисъл е възпроизведен в тълкувателното питане- че съдилищата са тези, които осъществяват държавното правосъдие. Законодателят е използвал термините “правосъдие” и “правораздаване” като синоними. Това е пример за терминологична непрецизност, но не води до необходимост от конституционна промяна. Дори и в Конституцията да се запише изрично, че съдилищата са единствените, които осъществяват държавно правосъдие, няма да се вложи съдържание, различно от това в съществуващите конституционни норми.

Висшият съдебен съвет намира, че изричното записване на исканата формулировка е ненужна декларация на един принцип, който е вече прогласен в

Конституцията, не се оспорва от никого и не води до промяна на формата на държавно управление или до нарушаване на баланса между властите.

100

По т.2 от питането на Пленума на ВКС:

Внимателният прочит на поставения въпрос оставя впечатление, че вносителят на питането приема за предпоставено, че прокуратурата не е неотделима и абсолютно необходима част от съдебната власт.

Висшият съдебен съвет споделя разбирането, че органите на съдебната власт съставляват единна независима система, която интегрира три функционално и структурно самостоятелни подсистеми: съдебни, прокурорски и следствени органи.

Изграждането на тези подсистеми е в съответствие с последователното осъществяване на разследващата, обвинителната и правосъдната функция на съдебната власт. Дейността на всяка система е абсолютно необходима за осъществяването на съдебната власт, реализирайки се в логическа последователност, която не може да бъде нарушена.

Формирането и функциите на компонентите от съдебната власт, статутът на нейните органи и на висшите конституционно установени длъжности са неразривно свързани с държавното управление. Евантуална промяна в исканата посока би нарушила недопустимо баланса между трите власти. В този смисъл Конституционният съд се е произнесъл с решение №3 от 10.04.2003г. по конституционно дело №22 за 2002г. Поставянето на настоящото питане предполага да бъде преразгледано постановеното конституционно решение по пътя на тълкуването.

Според сега действащата нормативна уредба прокуратурата повдига обвинението и го поддържа в съдебната фаза на процеса. Тя обаче има и други правомощия извън наказателното правораздаване- упражнява надзор при изпълнение на наказателните и други принудителни мерки, предприема действия за отмяна на незаконосъобразни актове, в предвидени от закона случаи участва в граждански и административни дела /чл.127 т.2, 3 и 4 от Конституцията/.

Идеята на искането е да се създадат конституционни основания за бърза съдебна реформа. Ограничаването на правомощията на прокуратурата само до повдигане и поддържане на обвинението пред съда обаче няма да подобри работата на съдебната власт. Напротив, това би я деформирало по един недопустим начин. Съдебната власт не би могла да защитава ефективно правата на гражданите и на юридическите лица, ако се отмени общият надзор за законност на прокуратурата.

Евентуалното извършване на исканата промяна ще има за последица изменение на много нормативни актове и следващите ги подзаконови нормативни актове- процес, който в настоящата динамична и нестабилна политическа обстановка на практика би блокирал работата на съдебната система.

101

По т.3 от питането на Пленума на ВКС:

Висшият съдебен съвет изхожда от разбирането, че следствените органи са неотделима част от съдебната власт.

Член 128 от Конституцията възлага функциите по разследване в наказателния процес на следствените органи. Конституционният законодател не случайно е употребил термина “следствени органи” като е вложил в него значението на едно по-широко родово понятие. Не съществува пречка за назоваване фигурата на разследващия магистрат да бъде използван терминът “съдия по разследването”. Водещо следва да бъде разбирането не за конкретното наименование на органа, а за неговите функции.

Изваждането на разследващата функция от съдебната власт и прехвърлянето ѝ в посока на изпълнителната власт ще наруши баланса в отношенията между трите власти и би променило модела на държавно управление. В условията на нестабилна и бързо променяща се политическа обстановка изпълнителната власт не може да гарантира нормално функциониране на следствените органи и на прокуратурата, ако те са част от нея. Считаме, че не това е идеята на поставеното питане.

Въвеждането на фигурата на съдия по разследванията като орган на съдебната власт и паралелното изграждане на органи в изпълнителната власт, които да бъдат натоварени с оперативно-следствени и издирвателни функции, съответства в максимална степен на нуждите от реформа.

Въвеждането на фигурата на съдия по разследванията като орган на съдебната власт не нарушава принципите на конституционализма и би могло да бъде основа за очакваните и необходими законодателни промени.

По т.4 от питането на Пленума на ВКС:

Висшият съдебен съвет намира, че формулираното питане има декларативен характер.

Идеята на вносителя на питането явно е насочена към формите на взаимодействие между трите функции на единната държавна власт-законодателна, изпълнителна и съдебна. Паралелно с въвеждането на принципа за разделение на властите законодателят е предвидил и юридически механизми на взаимодействие,

които гарантират нормалното и ефективно функциониране на единната държавна власт. Борбата с престъпността е само една част от упражняването на държавната власт. А нима по отношение на другите сфери на държавно управление трите власти не трябва да си взаимодействат и да упражняват единна политика?

102

Конституцията регулира обществените отношения чрез общи по съдържание норми и принципи: народен суверинитет, политически плюрализъм, правова държава, разделение и независимост на властите. Основният закон не урежда, а и практически е невъзможно да уреди в подробности всички форми на взаимодействие между властите- конституционният законодател си служи с ключови понятия като “ред”, “сигурност”, “гарант за сигурността и обществения ред”, “права”, “законни интереси”, които намират детайлна уредба в законодателството. За да функционира нормално държавната власт, нейните части следва да си сътрудничат във всички сфери, не само в борбата срещу престъпността, и това не е необходимо да бъде изрично записано в Конституцията. Поставеният въпрос е насочен към създаване на конституционно основание за включването на МВР, наред с прокуратурата и следствието, в осъществяването на единната политика в борбата с престъпността. Но тези предпоставки са вече създадени с конституционните норми. Изпълнителната власт не е по принцип конституционно изолирана от тази сфера на дейност. Съгласно чл.105 от Конституцията “Министерски съвет ръководи и осъществява вътрешната и външната политика на страната...”, както и “МС осигурява обществения ред и националната сигурност”.

В този смисъл не се налага изрично да се декларира в Конституцията, че трите власти взаимно ще си сътрудничат, но ако това се направи, то не нарушава с нищо установеният конституционен модел.

По т.5 от питането на Пленума на ВКС:

Прегледът на конституционните разпоредби показва, че конституционният законодател по правило предвижда Народното събрание да приема актовете си с обикновено мнозинство, а когато е счел за необходимо то да е различно от обикновеното -изрично го е посочил: квалифицирано мнозинство, абсолютно мнозинство. Изборът на парламентарната квота на Висшия съдебен съвет не е акт, който да налага формиране на квалифицирано мнозинство. Аргумент в подкрепа на това разбиране е нормативното положение, че и министър- председателят и предложеният от него Министерски съвет се избират с обикновено мнозинство. Принципът за конституционна равнопоставеност на властите не може да допусне ръководните органи на изпълнителната и на съдебната власт да бъдат избирани от Народното събрание с различно мнозинство.

Що се отнася до начина на избиране на професионалната квота на Висшия съдебен съвет следва да се отбележи, че това е въпрос не на конституционна, а на законодателна промяна. Следва обаче да се държи сметка, че Висшият съдебен съвет е колективен орган и неговите членове са равнопоставени. Редът и начинът за формиране на професионалната и на парламентарната квота на Висшия съдебен съвет не могат да бъдат различни.

103

02.08.2005г.

КОМИСИЯ “ПРАВНА ПОЛИТИКА”

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ПРОФ.Д.ТОКУШЕВ